

Vienninedistämistä vai kehitysyhteistyötä?

- Yksityinen sektori kehitystoimijana

KEHITYSPOLITIIKAN PITKÄ LINJA on murroksessa. Ihmisoikeusperustaisuudesta ollaan siirtymässä kohti yksityisen sektorin merkitystä painottavaa kehityspolitiikkaa.

Kehitysrahoituksen ohjaamisesta yksityiselle sektorille on tullut maailmanlaajuinen trendi. Yritysten ja yksityisten säätiöiden rahoitusosuus kehitysyhteistyössä on lisääntynyt viime vuosina huomasti.

Suomikin on pääomittamassa historiallisten suurten kehitysyhteistyöleikkausten keskellä kehitysluottoja ja pääomasijoituksia tekevää Finnfundia 130 miljoonalla eurolla. Suomi aikoo myös lisärahoittaa Latinalaisen Amerikan kehityspankin yksityisen sektorin rahastoa kymmenellä miljoonalla. Hallitus painottaa kehityspolitiikassaan kehitysmaiden omaa yritystoimintaa ja veropohjien vahvistamista, mutta käytännössä ohjaa lisätukea suomalaisille yksityisen sektorin toimijoille.

Muutokseen on monia syitä. Kriitikki valtioiden rahoittama kehitysyhteistyötä kohtaan ja yksityiset rahavirrat ovat kasvaneet. Avunantajamaat hakevat kehitysyhteistyöstä vetoapua vientinsä edistämiseen ja kansainväliset rahoituslaitokset toivovat yksityiseltä sektorilta vipuvaikutusta saavuttamatta jäävien kehitysrahoituslupaustensa katteeksi. 1980-luvun markkinauskoksen kehitysavun opetukset näyttävät myös unohtuneen.

Yksityisen sektorin roolin vastuullinen kasvattaminen kehitysyhteistyössä vaatii valtioilta ja muilta rahoittajilta sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Myös yrityksiltä on edellytettävä tukea kehitysmaiden omille kehityssuunnitelmille, paikallisyhteisöjen ja kansalaisyhteiskunnan osallistamista, toiminnan läpinäkyvyyttä sekä pyrkimystä tukea kestävän kehityksen saavuttamista kehityksissa.

Erilaiset toimijat voivat parhaimmillaan täydentää toisiaan kehitysyhteistyössä. Kansalaisjärjestöt tukevat osaltaan hyvän liiketoimintaympäristön syntyä yrityksille, auttavat edistä-

mään julkisia ja yksityisiä investointeja sekä tukevat yrityksiä vastuukysymyksissä. Köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen maailmassa on kaikkien etu.

Tämä katsaus esittelee yksityisen sektorin roolia kehitysyhteistyössä ja sen rahoittamisen erilaisia muotoja sekä nostaa esiin keinoja vastuulliselle yksityisen sektorin kehitysyhteistyölle.

Suomen tulee:

- ▶ vaatia kaikilta kehitysyhteistyövaroja käyttäviltä toimijoilta kehitysmaiden omistajuuden kunnioitusta sekä läpinäkyvää ja avointa raportointia varojen käytöstä ja saavutetuista kehitystuloksista
 - ▶ taata yritysvastuun toteutuminen kaikissa kehitysyhteistyövaroin toteutetuissa yksityisen sektorin hankkeissa
 - ▶ ehdollistaa kehitysyhteistyövaroin rahoitetut yritystuet yhteiskuntavastuu- ja maakohtaiselle tilinpäätösraportoinnille
 - ▶ tukea kumppanimaiden paikallisen investointi- ja yrityslainsäädännön kehittämistä, paikallisia yrityksiä ja niiden kaupankäyntiä sekä edistää yrityselämän toimintaedellytyksiä kehitysmaiden omien kehitysohjelmien mukaisesti
 - ▶ jatkaa YK:n liike-elämää ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden toimeenpanoa asettamalla yrityksille sitovat ihmisoikeuksia koskevat huolellisuus- ja yritysvastuuraportointivelvoitteet
 - ▶ ajaa YK-vetoisia avoimia neuvotteluja julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksissa käytettävistä kriteereistä
 - ▶ ajaa EU:n tuleviin kauppa- ja investointisopimuksiin sitovia kestävän kehityksen normeja ja ihmisoikeuslausekkeita
-

KEPAN AJANKOHTAISKATSAUS 18, 2015

JULKAISIJA

Keva ry

JULKAISTU

Marraskuu 2015

ISBN (NID)

978-952-200-243-3

ISBN (PDF)

978-952-200-242-6

ISSN

1797-9412

KIRJOITTAJAT

Matti Ylönen

SEKÄ

Eva Nilsson

Niina Mäki

Outi Hakkarainen

Anna-Stiina Lundqvist

Nelli Sinisaari

Majja Peltola

LAYOUT

Nicola Lönnberg

KEPA RY

Elimäenkatu 25–27

00510 Helsinki, Finland

+358 9 584 233

info@kepa.fi

kepa.fi

*Kepan toimintaa tuetaan ulkoministeriön
kehitysyhteistyövaroista.*

ASIAN DEVELOPMENT BANK / FLICKR

Mitä yksityisen sektorin rahoitus kehitysyhteistyössä tarkoittaa?

KEHITYSPOLITIIKAN ”YKSITYISEN KÄÄNTEEN” yhteinen nimittäjä on yksityisen sektorin merkityksen painottaminen talouskasvun ja kehityksen moottorina. Yksityissektorin kehityksen nimissä voidaan esimerkiksi antaa rikkaiden maiden yrityksiä hyödyttäviä vientitukia, tukea suuryritysten sijoituksia tai rahoittaa suuria patohankkeita. Toisaalta samaisen kehityksen nimissä voidaan myös työstää reilumpia kaupan sääntöjä kehitysmaille ja edistää paikallisten pienviljelijöiden investointeja. Joskus painotetaan myös vastaanottajamaan yksityisen sektorin toimintaedellytysten kehittämistä.¹ Avunantajamaat eivät kuitenkaan usein mieti rahoitusmuotojensa vaikutusta kehitysmaiden makrotalouteen ja kansalliseen kehitykseen.² Siksi on tärkeää samaan aikaan edistää kehitys-, kauppa- ja yrityspolitiikan välistä johdonmukaisuutta niin, että kehitysmaihin vaikuttavissa kysymyksissä huomioidaan ensisijaisesti kehitysmaiden kansalaisten etu.³

On tärkeää tuoda esiin yritysten valta kehitysagendan määrittelyssä. Yrityksiä kosiskellaan mukaan kansainvälisiin prosesseihin. Yksityinen sektori oli esimerkiksi tiukasti mukana YK:ssa syyskuussa 2015 hyväksytyjen kestävä kehityksen tavoitteiden muotoilussa. Tapahtuuko tämä

muiden kehystoimijoiden, kuten kansalaisjärjestöjen kustannuksella? Vai voiko esimerkiksi vastuulliseen toimintaan sekä parempaan toimintaympäristöön vaikuttamisessa ja korruption ehkäisemisessä nähdä synergioita?

Kehityksmaissa toimivat yritykset ovat myös paikoin harjoittaneet hyväntekeväisyyttä tuotantolaitostensa läheisyydessä, tuottaneet työntekijöille tai paikallisyhteisöille palveluja tai lahjoittaneet varoja kehitysjärjestöille. Esimerkiksi Ikean hyväntekeväisyysäätiö Ikea Foundation lahjoitti 82 miljoonaa euroa lapsikysymysten parissa työskenteleville järjestöille vuonna 2012.⁴

Maaailman suurin yksityinen säätiö on Bill and Melinda Gates Foundation. Sen lahjoitusten kokonaisarvo vuonna 2014 oli 3,9 miljardia dollaria⁵, viisi kertaa enemmän kuin Suomen kehitysapubudjetti.

Monet kansalaisjärjestöt ovat lisänneet yritysyhteistyötään. Tähän on osaltaan kannustanut yritysten kasvava rooli palvelutuotannossa sekä kiinnostus kehitysmaiden kasvavia markkinoita kohtaan.⁶ Suomen ulkoministeriö on myös kannustanut puheissaan järjestöjä yritysyhteistyöhön useamman vuoden ajan, mutta ei ole juurikaan tarjonnut konkreettisia keinoja asian edistämiseksi.

1 Kindornay ja Reilly-King (2013, 11); Euroopan komissio (2013, 5)

2 Schulpen ja Gibbon (2001, 6–7)

3 Kepa (2012)

4 Ikea Foundation. "About us": <http://www.ikeafoundation.org/about-us/>

5 Bill & Melinda Gates Foundation. "Fact sheet": <http://www.gatesfoundation.org/Who-We-Are/General-Information/Foundation-Factsheet>

6 Vaes ja Huyse (2015, 21); Kindornay ja Reilly-King (2013, 9)

Yksityisen sektorin rahoitushuuma peittoaa niitä mahdollisuuksia, joita esimerkiksi pienviljelijöiden ja -tuottajien tukemisella voi kehitysmaiden ruokaturvan ja yhteiskunnallisen kehityksen vahvistamiseksi olla. Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöllä tuetaan jo nyt pienyrittäjyyttä kehitysmaissa esimerkiksi kouluttamalla ja mikrorahoittamalla paikallisia pienyrittäjiä kehitysmaissa sekä avustamalla markkinoille pääsyssä ja osuuskuntatoimintaa. Esimerkiksi Solidaarisuuden ja nicaragualaisen COMCAVEM-osuuskunnan kolmivuotisen kehityshankkeen ansiosta pienviljelijäperheiden tuotteiden myynti ja tulot kasvoivat merkittävästi Pohjois-Nicaraguan kuivalla alueella, joka on yksi maan köyhimmistä. 190 kotitaloudesta yli puolet ansaitsi ennen hanketta 80–140 dollaria kuukaudessa, mutta hankkeen lopussa 43 prosenttia saa tuloja yli 200 dollaria kuukaudessa.⁷ Pienyrittäjyyden tukeminen kansalaisjärjestöjen kautta on kuitenkin ollut pienimuotoista verrattuna ulkomaisille investoinneille annettuihin tukiin.⁸

7 Solidaarisuus (2015)

8 Reality of Aid (2012, 9–10)

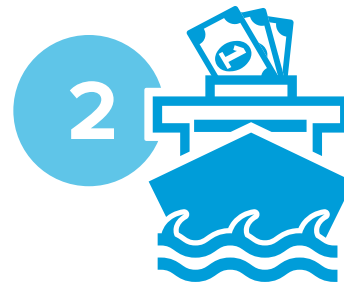
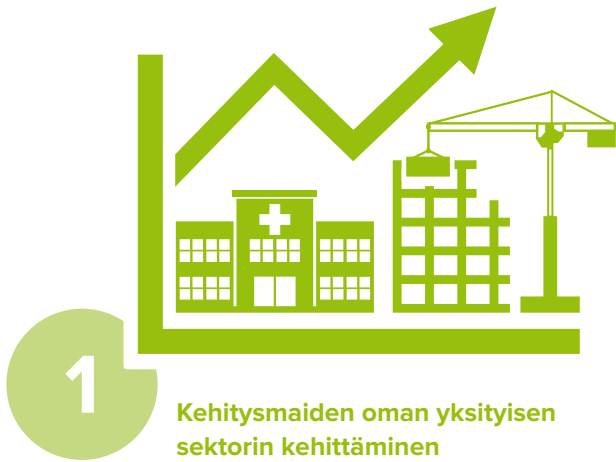
Yksityisen sektorin hankkeiden rahoitus voi olla yksityistä, julkista tai niitä molempia yhtä aikaa. Yksityistä rahoitusta markkinoidaan usein sen “vipuvaikutuksella”. Ajatuksena on, että pienillä julkisen sektorin panoksilla saadaan houkutelua mukaan paljon suurempia summia yksityistä pääomaa. On kuitenkin vaikea osoittaa, toteutuiko joku hanke “vivun” ansiosta vai siitä huolimatta. Lisäksi kehitysyhteistyövaroin tuetaan usein investointeja alueille, joilla sijoittajat jo valmiiksi toimivat.⁹

Yksityisen sektorin tuki ei sellaisenaan synnytä talouskasvua, vaan vaatii tuekseen muun muassa onnistunutta elinkeino-, koulutus-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikkaa. Kun yksityisen sektorin tuki ei ole kasvattanut kehitysyhteistyöbudjetteja, on jokainen sektoriin käytetty euro tai dollari pois jostain muusta toiminnasta.¹⁰ On tärkeää kysyä, mitä tuloksia sama kehitysyhteistyövarojen sijoitus olisi tuottanut panostuksena esimerkiksi koulutukseen tai terveydenhuoltoon. Maailmanpankin oma riippumaton

9 Kindornay ja Reilly-King (2013, 32); Griffiths (2012)

10 *ibid.*, *ibid.*

Mitä tarkoittaa yksityinen sektori kehitysyhteistyössä?

arviointilaitos kritisoi pankkia siitä, että tällaisia laskelmia ei juuri tehdä.¹¹

Yksityinen sektori ei automaattisesti luo ihmisarvoisia työpaikkoja ja sitä kautta vähennä köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Ihmisarvoisten työpaikkojen syntyminen edellyttää vastuullista investointipolitiikkaa ja yritystoimintaa, joka turvaa säädyllisen työn ja palkan ihmisille kehitysmaissa.

Avunantajamailla on erilaisia toimintatapoja yksityisen sektorin työssään. Tanska, Saksa ja Suomi ovat ensisijaisesti alkaneet ottaa yrityksiä mukaan kehitysyhteistyöhön, Japani puolestaan pyrkii edistämään yksityisen sektorin kehitystä kehitysmaissa esimerkiksi tukemalla paikallisia yrityksiä. Jotkut maat yhdistävät molempia tapoja vaihtelevin painotuksin.¹²

Suomen kehityspolitiikassa yksityisen sektorin rahoituksen keskeinen toimija, kehitysmaasijoituksia pääomittava Finnfund painottaa rahoituksessaan suomalaista intressiä. Se määrittyy esimerkiksi niin, että suomalainen osapuoli tekee suoran sijoituksen hankkeeseen tai sillä on hankkeeseen pitkäaikainen toiminnallinen sitoumus. Hanke voi myös olla suomalaista elinkeinoelämää kiinnostavalla toimialalla, siinä käytetään suomalaista teknologiaa, se sijaitsee kehityspoliittisesti tärkeässä kohdemaassa tai siihen liittyy merkittäviä kehitys- ja ympäristövaikutuksia.¹³

Suomalaisen intressin toteutumiseen riittää yhdenkin tavoitteen täyttyminen. Suomalaisen edun määritelmässä esiintyykin suomalaisen kehityspolitiikan perinteinen ristiriita vienninedistämisen ja kehityslähtöisten tavoitteiden välillä.¹⁴

Suomessa yrityksiä näytetään kehitysyhteistyössä aseteltavan ennemmin kansalaisyhteiskunnan toimijoiden tilalle, kuin toimimaan niiden rinnalla. Tällöin köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseen tarkoitettulla kehitysavulla rahoitetaan yrityksiä, vaikka niillä olisi Suomessa jo muutenkin vastaavia rahoitusikkunoita. Lisäksi jätetään hyödyntämättä kehitysjärjestöiltä löytyvää osaamista.

Yhteiskunnallinen yrittäjyys

Yhteiskunnallista hyvää ja arvopohjaisia ratkaisuja korostavan niin kutsutun yhteiskunnallisen yrittäjyyden rooli tulee todennäköisesti lisääntymään myös kehitysmaissa. Yhteiskunnalliset yritykset tavoittelevat kannattavaa liiketoimintaa, mutta ne eivät ensisijaisesti tavoittele voittoa omistajilleen. Niiden lähtökohtana on sosiaalisten ja ympäristöongelmien ratkaiseminen ja pitkän tähtäimen kehitysvaikutusten maksimointi. Monien yhteiskunnallisten yrittäjien päämääränä on erityisesti kehitysmaiden olojen parantaminen, ja ne ovatkin nousseet viime vuosina muiden kehitystoimijoiden rinnalle jakamaan kehitysyhteistyöhön kohdennettavia rahoja. Kehitysmaihin töitään kohdentava yhteiskunnallinen yritys on esimerkiksi Mifuko Oy.

Yhteiskunnallisten yritysten saama rahoitus ja niiden osuus kehitysyhteistyön toteuttajina on vielä epäselvä. Lukujen raportointia häiritsee muun muassa selvän määritelmän puute, eli mitkä yritykset lasketaan yhteiskunnallisiksi yrityksiksi. Yritysten moninaisuus sekä vielä heikko kehitysvaikutusten arviointi asettavat myös omat haasteensa. Yhteiskunnallisten yritysten tukeminen on kuitenkin nouseva suuntaus paitsi yksityisissä säätiöissä, myös hallitusten virallisessa kehityspolitiikassa. Suomessa sekä innovaatio-ohjelma BEAM (Business with Impact) että Finnpartnershipin liikeympäristöinstrumentti mahdollistavat yhteiskunnallisten yritysten osittain julkisen rahoituksen kehitystoimijoina (ks. sivu 15).

Suomen tulee:

- ▶ edistää kehitys-, kauppa- ja yrityspolitiikan välistä johdonmukaisuutta niin, että kehitysmaihin vaikuttavissa kysymyksissä huomioidaan ensisijaisesti kehitysmaiden kansalaisten etu
 - ▶ asettaa kaiken kehitysyhteistyönsä tavoitteeksi köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen
-

11 IEG (2014, 30–31)

12 Kindornay (2012, 28)

13 Valtiontalouden tarkastusvirasto (2010, 19)

14 Koponen (2005)

Yksityinen rahoitus kehitysmaihin

KEHITYSMAIHIN SUUNTAUTUVAT YKSITYISET rahavirrat ovat kasvaneet nopeasti. Yksityisiä sijoituksia kehitysmaihin tehtiin vuonna 1990 tuhannen miljardin dollarin edestä. Vuonna 2011 sijoitusten volyyymi oli jo kaksinkertaistunut 2,1 tuhanteen miljardiin. Kasvun taustalla ovat etenkin suorien sijoitusten lisääntyminen ja yksityishenkilöiden rahlähettykset kehitysmaihin.¹⁵

Rahavirrat jakautuvat maantieteellisesti hyvin epätasaisesti. Esimerkiksi Kiinaan tehdään merkittäviä investointeja, mutta suurimmalle osalle köyhimmistä kehitysmaista julkinen kehitysyhteistyö on edelleen merkittävin ulkoinen rahoituslähde.¹⁶ Samaan aikaan kehittyvien maiden välisten rahavirtojen merkitys on kasvanut ja osuus maailmankaupasta kolminkertaistunut.¹⁷

Suorien sijoitusten tilastot eivät kuitenkaan kerro koko totuutta, sillä iso osa kehitysmaissa tuotetusta taloudellisesta lisäarvosta virtaa niistä ulos laillisina voittojen kotiutuksina ja lain harmaalla alueella liikkuvina rahavirtoina. Esimerkiksi 33 Saharan eteläpuolisen Afrikan maata menetti vuosina 1970–2010 pääomapakona 815 miljardia dollaria. Summa on merkittävästi enemmän kuin niiden samana aikana saama kehitysapu. Suuri osa tästä menetyksestä johtui yritysten keinotekoisesta voittojen siirrosta ulkomaille.¹⁸

Usein unohtuu, että huolimatta kasvavista yksityisistä investoinneista, on julkinen sektori yhä ylivoimaisesti suurimmassa osassa kehitysmaita merkittävin investointien lähde¹⁹ ja julkisten sijoitusten arvo ylittää edelleen yksityisten sijoitusten arvon.²⁰ Julkisella sektorilla on edelleen

suurin ja merkittävin rooli köyhyyden vähentämisessä ja työpaikkojen luomisessa.

Yksityisen sektorin rahoituksen osuuden arviointi kehitysyhteistyövaroista on vaikeaa, koska maiden tilastointitavat poikkeavat toisistaan²¹. Esimerkiksi kauppaa tukevan kehitysyhteistyön ("Aid for Trade") sateenvarjon alle luetaan mitä moninaisimpia hankkeita. Lisäksi monet kehitysrahoituslaitokset, kuten esimerkiksi Finnfund, erittelevät hankkeitaan ja erityisesti ulkopuolisten pääomasijoitusrahastojen kautta tehtyjä sijoituksia vain yleisellä tasolla.

Joitain tilastoja yksittäisistä maista on kuitenkin saatavilla. Norjan kehitysyhteistyöstä keskimäärin noin 14 prosenttia on mennyt viime vuosina kauppaan ja kehitykseen liittyviin hankkeisiin. Kanadan kehitysyhteistyövaroista noin 23 prosenttia tuki taloudellista kasvua vuosina 2010–11.²² Ruotsin SIDAn mukaan erityyppiseen taloudelliseen kehitykseen käytetään lähes puolet kehitysyhteistyövaroista. Luvut eivät kuitenkaan ole vertailukelpoisia, ja monia eriä olisi mahdollista tilastoida myös muualle.²³

Tilastoinnin vaikeuksista huolimatta on selvää, että valtaosa kehitysmaihin tehtävistä sijoituksista tehdään julkisella tuella, kuten kehitysavulla.²⁴ Aid for Traden lisäksi puhutaan usein yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuksista ("Public Private Partnerships", PPP). Nämä ovat erilaisia investointeja tai hankkeita, joissa on mukana julkista ja yksityistä rahaa. Tällaiset investoinnit kasvoivat kehitysmaissa vuosien 2004 ja 2012 välillä 22,7 miljardista 134,2 miljardiin dollariin.²⁵

15 Griffiths ym. (2014)

16 ibid.

17 Human Development Report 2013

18 Esim. Boyce ja Ndikumana (2012). Jotkut tutkimuslaitokset (esim. Global Financial Integrity) ovat päätyneet vielä paljon tätäkin suurempiin laskelmiin

19 Romero (2015, 4); IMF (2014)

20 Griffiths ym. (2014)

21 Kindornay (2012, 80)

22 Vaes ja Huyse (2015)

23 Kindornay ja Reilly-King (2013, 19)

24 Kwakkenbos ja Romero (2013, 25)

25 Romero (2015, 4)

THE INTERNATIONAL AIDS VACCINE INITIATIVE'S (IAVI) / FLICKR

Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet

PARHAIMMILLAAN JULKISEN JA YKSITYISEN sektorin kumppanuuksilla voidaan saada siirrettyä tietotaitoa julkiselle sektorille, alennettua kustannuksia tai toteutettua hankkeita, joita ei muuten kyettäisi tekemään. Yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuksiin onkin siksi kohdistettu suuria odotuksia. Toistaiseksi tutkimukset kuitenkin näyttävät että julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuushankkeiden kehitysvaikutukset tai tehokkuus eivät ole perinteistä kehitysyhteistyötä parempia. Kumppanuuksilla voi olla myös kielteisiä vaikutuksia.

Esimerkiksi Maailmanpankin vuonna 2009 tekemä tutkimus sähkö- ja vesisektorin kumppanuuksista kehitysmaissa totesi tehokkuuden monesti kasvaneen, mutta kulluttajahintojen alennusten jääneen usein toteutumatta. Tutkimuksen mukaan todennäköisin syy tähän on, että ”yksityiset toimijat ulosmittaavat kaikki tehokkuushyödyt itselleen voittoina.” Kehitysmaissa on monesti heikko julkinen sektori, eivätkä virkamiehet usein pysty neuvottelemaan maan väestöä hyödyttäviä sopimuksia etenkin, jos vastassa ovat suurten yritysten huippujuristit.²⁶

Sopimukset synnyttävät jälkeensä riippuvuussuhteita ja erimielisyyksiä, joita täytyy ratkaista myös oikeusistuuksissa. Tämäkin ongelma liittyy osittain kehitysmaiden hallitusten huonoihin valmiuksiin neuvotella hyviä sopimuksia yritysten kanssa.²⁷ Yleisenä ongelmana on myös, että investointeja ympäröivät yhteisöt eivät koe hyötynsä hankkeista tai heidän oikeuksiaan loukataan. Lisäksi sopimusten seuranta vie aikaa ja resursseja, eikä aina ole helppoa. Yritykset saavat usein solmittua kehitysmaissa maiden itsensä kannalta epäsuotuisia sopimuksia.²⁸ Niissä huomioidaan vain harvoin avun laatua sekä ihmis- ja työoikeuksia koskevia kansainvälisiä sopimuksia.²⁹

Käytännössä yli puolet kehitysmaissa tehdyistä yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuksista neuvotellaan uudelleen, keskimäärin kahden vuoden kuluessa niiden sopimisesta. Lähes kaksi kolmasosaa uudelleenneuvoteluista johtaa asiakkailta perittävien maksujen korotukseen, ja lähes 70 prosenttia vähentää tai siirtää myöhemmäksi yrityksille asetettuja velvollisuuksia.³⁰

26 Gassner ja Pushak (2009, 4)

27 Guasch ym. (2014, 2)

28 Shaoul 2009 julkaisussa Romero 2015

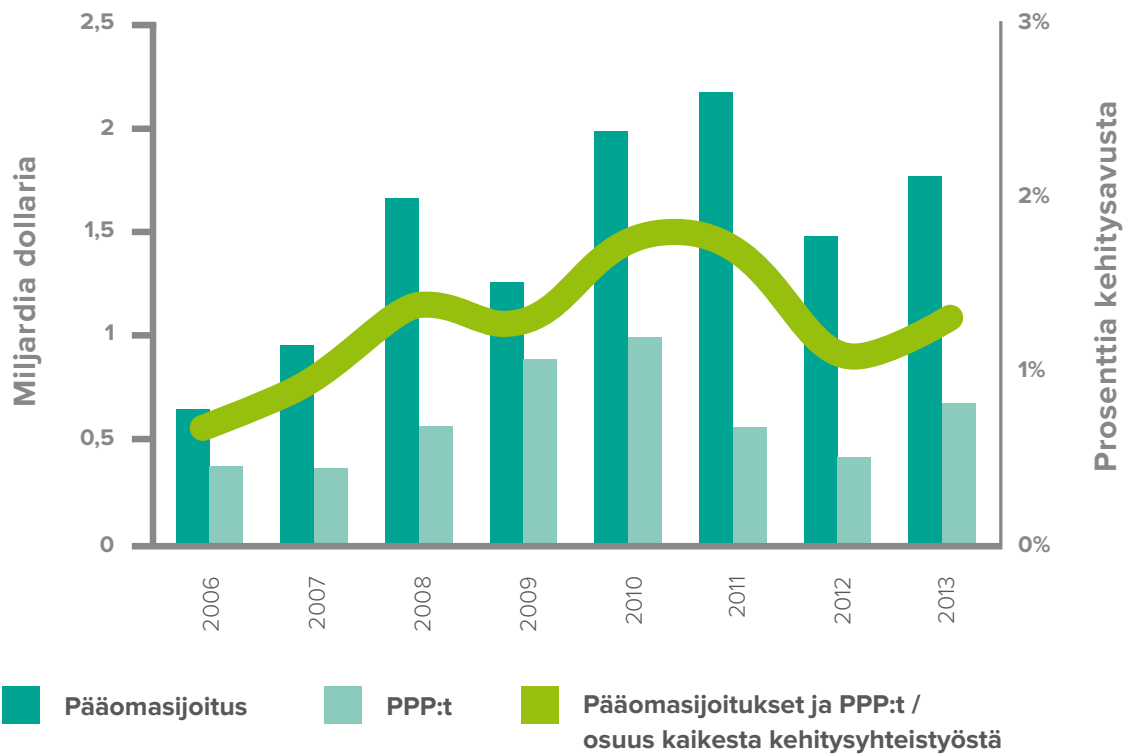
29 Becerra Pozos ja Pineda Tellez (2012, 54)

30 Gueyranne, Maximilien (2012)

Kehitysyhteistyörahoitus (ODA*) pääomasijoituksina ja yksityisen ja julkisen sektorin kumppanuuksina vastaanottajamaan tulotason mukaan

Kehitysyhteistyörahoituksen (ODA*) määrä: Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet (PPP:t) ja pääomasijoitukset 2006–2013

Lähteet: OECD DAC Stats, 2015. Julkaisussa Workshop in preparation for the Third International Conference on Financing for Development: the role of catalytic aid in financing sustainable development.

* Official Development Assistance

Vesivoimala Ugandaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä

Eva Nilsson

UGANDASSA ON TOTEUTETTU useita julkisen ja yksityisen sektorin yhteisiä hankkeita. Yksi tunnetuimmista on vuonna 2012 valmistunut Bujagalin vesivoimala. Ugandan valtion aloitetta rahoitti yhdysvaltalainen Sithe Global Power, Aga Khan Development Network ja kolme Maailmanpankin osastoa.

Padon rakentamisesta päätettiin vuonna 1996. Vuonna 2001 Ugandan hallitus antoi rakennushankkeen toteutuksen yhdysvaltalaiselle AES Corporationille. Yritystä syytettiin sosiaali- ja ympäristöasioiden laiminlyönnistä ja epäiltiin lahjusten antamisesta. Kansalaisjärjestöt eri puolilla maailmaa painostivat Maailmanpankkia arvioimaan hankkeen vaikutukset ja AES joutui vetäytymään.

Vuonna 2007, viiden vuoden odottelun jälkeen, voimalan rakentamista jatkoi Sveitsissä kirjoilla oleva säätiö Aga Khan Industrial Promotion Services. Samalla ympäristöjärjestöt jatkoivat ympäristöhuolien esittämistä. Maailmanpankki, Afrikan kehityspankki, Euroopan investointipankki ja järjestökoalitio Counter Balance arvioivat hankkeen neljä kertaa. Jokainen arviointi löysi hankkeesta vakavia puutteita, mutta Ugandan hallitus ja Maailmanpankki jatkoivat työtään. Hallitus syytti kansalaisjärjestöjä hankkeen sabotoinnista.

Vuonna 2012 Bujagalin vesivoimalaitos viimein käynnistyi. Hankkeen kustannukset kaksinkertaistuivat 16 vuoden aikana 580 miljoonasta dollarista 1,3 miljardiin dollariin.

Voimala ei ole saavuttanut tuotto-odotuksiaan, sähköverkostoa ei ole saatu levitettyä koko maahan ja sähkötariffit ovat Ugandassa edelleen korkeammat kuin muissa Itä-Afrikan maissa. Rakennusvaiheen aikana maaperän räjäyttely vaurioitti monien lähetyksillä asuvien ihmisten taloja, mutta heille ei ole maksettu korvauksia. Korvauksia odottavat myös sähkölinjojen alta häädetyt ihmiset.

PPP -hankkeita perustellaan usein tehokkuudella. Bujagalin hanke on kuitenkin esimerkki siitä, kuinka tehokkuus ei automaattisesti toteudu ja kustannukset voivat paisua reilusti yli markkinahintojen.

PPP -hankkeiden menestysaste on esimerkiksi Ugandassa sektorista riippuen vaihdellut. Yhteistä on se, että hankkeista ei ole ollut maan kehityshaasteiden ihmeläkkeeksi. Ongelmana on ollut etenkin kunnollisten konsulttiokanavien puute. Niillä olisi voitu välttää yritysten ja ihmisten välille nousseet kiistat. Ihmisten osallistumismahdollisuuksia on estänyt myös avoimuuden puute. Lisäksi erilaiset, etenkin maahan liittyvät kiistat ovat jääneet käsittelemättä ulkopuolisen riitojenratkaisuelimen puutteessa. Hankkeiden toteutukseen on valittu lähes poikkeuksetta eurooppalaisia tai muita ulkomaisia yrityksiä. Ugandan hallituksen osallistuminen on ollut vähäistä.³¹

31 Uganda NGO Network and Reality of Aid Africa (2015)

ASIAN DEVELOPMENT BANK / FLICKR

Miten kehitysmaainvestointeja rahoitetaan?

KANSAINVÄLISESTI SUURIMPIA TOIMIJOITA yksityisen sektorin kehitysrahoituksessa ovat Maailmanpankin yksityistä sektoria tukeva rahasto International Finance Corporation (IFC) ja muut monenkeskiset valtioiden omistamat kehitysrahoituslaitokset. Eurodad-kehitysjärjestön tekemän selvityksen mukaan ne kolminkertaistivat yksityisen sektorin sijoituksensa 1990-luvun lopun ja vuoden 2008 välillä. Eurodad analysoi selvityksessään kuutta kahdenvälistä kehitysrahoituslaitosta (Tanska, Belgia, Hollanti, Norja, Espanja ja Ruotsi) joiden yhteenlaskettu rahoitus kaksinkertaistui vuosien 2006–2010 välillä.³²

Kehityspankkien rooli kehitysyhteistyössä on kasvussa. Pelkästään IFC:n rahoitus on noussut 16 miljardilla dollarilla vuosien 2005 ja 2014 välillä. Monenväliset kehitysrahoituslaitokset – Afrikan kehityspankki, Aasian kehityspankki, Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankki, Euroopan investointipankki, Latinalaisen Amerikan kehityspankki, Maailmanpankki ja IMF – ovat luvanneet yli 400 miljardia dollaria lisärahoitusta yksityiselle sektorille seuraavaksi

kolmeksi vuodeksi. Vuosituhannen alussa pankkien rahoitus oli vielä yhteensä vain 50 miljardia dollaria.

Uusia toimijoita yksityisen sektorin tukemiseksi ovat esimerkiksi Aasian infrastruktuuri-investointipankki AIIB sekä Brasilian, Venäjän, Etelä-Afrikan, Intian ja Kiinan muodostaman BRICS -maiden yhteenliittymän New Development Bank.

Euroopan komissio on ollut aktiivinen yksityissektorin rahoituksen tukija, samoin kuin OECD:n kehitysapukomitea DAC (Development Assistance Committee). Kahdenvälisistä avunantajista aktiivisia ovat olleet ainakin Alankomaat, Australia, Britannia, Kanada, Saksa ja Tanska – ja nyt myös Suomi.³³

Tyypillisiä yksityisen sektorin rahoitusmuotoja ovat suoraan yrityksille annetut investointilainat ja pääomasijoitukset. Kahden- ja monenväliset kehitysrahoituslaitokset käyttävät molempia välineitä rahoitustoiminnassaan.

32 Kwakkenbos ja Romero (2013, 26)

33 Kindornay ja Reilly-King (2013, 1)

HENNA HAKKARAINEN / KEPA RY

Suomen kehitysapu yrityksille

HALLITUS ON LISÄÄMÄSSÄ ERI rahoituskanavia suomalaisten yritysten kehitysmaliiketoiminnalle. Se on ottamassa uudelleen käyttöön vanhoja, käytöstä poistettuja työkaluja, samoin kuin enenevässä määrin kehitysyhteistyövaroja. Kansalaisjärjestöt ja yritykset pyrkivät myös lisäämään yhteistyötään erilaisin keinoin.

Finnfund

Suomessa keskeisin yksityisen sektorin rahoituskanava on kehitysrahoitusyhtiö Finnfund, jonka pääomaa on korotettu 2000-luvulla useita kertoja. Finnfund myöntää yrityksille oman pääoman ehdollista riskirahoitusta (pääomasijoitukset) ja pitkäaikaisia investointilainoja kehitysmaissa ja Venäjällä.

Finnfundin sijoitusten euromääräisestä jakautumisesta on saatavilla niukasti tietoa. Tämä johtuu Finnfundin mukaan eroista johtokunnan hyväksymissä laina- ja sijoitussummissa, neuvottelujen jälkeen toteutuneissa summissa sekä pääomasijoitusten osalta mahdollisista sijoitusten arvon alaskirjauksista. Lisäksi yrityssalaisuus hankaloi-
taa Finnfundin mukaan tietojen julkistamista.³⁴ Kehitys-

rahoituslaitoksena Finnfundilla on erityistehtävä rahoittaa köyhimpiin kehitysmaihin tehtäviä sijoituksia, mutta investointeja tehdään toisaalta myös keskitulotason maihin kuten Venäjälle ja Meksikoon.

Huomionarvoista on, että noin neljännes Finnfundin sijoituksista on kanavoitu kehitysmaihin rahastojen kautta. Rahastosijoitukset kohdistuvat pääosin matalatuloisiin maihin, ensisijaisesti Afrikkaan. Finnfund oli vuoden 2014 loppuessa mukana yhteensä neljäskymmenessä rahastossa, joihin oli sijoitettuna yhteensä noin 80 miljoonaa euroa. Tämä on keskimäärin noin kaksi miljoonaa euroa rahastoa kohti.³⁵

Rahastosijoituksillaan Finnfund on vastannut odotuksiin nostaa Afrikkaan tehtyjen sijoitusten osuutta sijoitussalkussaan. Pääomasijoitusrahastot ovat kuitenkin kehitysvaikutusten seurannan näkökulmasta kyseenalainen työkalu. Finnfund aikoo jatkossa pienentää rahastojen osuutta Afrikkaan tehtävistä sijoituksista, mutta on liian aikaista arvioida, miten tässä tullaan onnistumaan.

Pääomasijoitusrahastot on rekisteröity usein pankkisalaisuusmaihin eli veroparatiiseihin. Finnfund pidättä-

34 Sähköpostiviesti Finnfundilta 23.6.2015

35 Finnfund (2014, 54)

tyi vuodenvaihteesta 2013 lähtien tekemästä sijoituksia selailaisten maiden kautta, jotka ovat saaneet ”non-compliant” (yhteistyöhaluton) -luokituksen OECD:n alaiselta Global Forum -yhteistyöfoorumilta. Näitä valtioita oli heinäkuussa 2013 neljätoista, joista suurin osa on melko vähämerkityksisiä saarivaltioita. Merkittävimmistä veroparatiiseista listalle nousi Luxemburg.³⁶

Syyskuussa 2015 OECD:n täysin yhteistyökyvyttömien maiden listalla³⁷ oli vain kolme maata. Kun osittain yhteistyökyvyttömät maat lasketaan mukaan, oli maita yhteensä 24. EU:n kesäkuussa 2015 julkaisemalla veroparatiisilistalla on 30 maata, vaikka siltäkin puuttuu osin poliittisten kompromissien tuloksena moni veroparatiisi, kuten Luxemburg ja Sveitsi.

Global Forumin kriteerit ovat hieman tiukempia kuin mitä Maailmanpankin kansainvälinen rahoitusyhtiö IFC käyttää omassa sijoitustoiminnassaan. Toisaalta Finnfundilla on edelleen sijoituksia monissa yleisesti veroparatiiseiksi luokitelluissa valtioissa, kuten Cayman-saarilla. Finnfund perustelee näissä maissa toimimista muun muassa pääomasijoitustoiminnan rahastojen toimintatavoilla.³⁸ Rahastoja käyttämällä Finnfund myös kertoo pienentävän matalatuloisissa maissa toimimisen riskiä.³⁹

Vuoden 2014 vuosikertomuksessaan Finnfund raportoi mittavia lukuja sijoitussalkkunsu yritysten ja erityisesti pääomasijoitusrahastojen kautta tehtyjen sijoitusten verotuoista kohdevaltioille. Finnfundin vuosikertomuksen mukaan rahastojen kautta rahoitetut yritykset maksoivat kohdemaissa veroja ja veroluontoisia maksuja yhteensä noin 300 miljoonaa euroa vuonna 2013, eli enemmän kuin muiden instrumenttien kautta rahoitetut yritykset yhteensä (133 miljoonaa euroa).⁴⁰

Veroraportointi lienee reaktio Finnfundin veroparatiisijohjoituksia kohtaan esitettyyn kritiikkiin ja keskustelunaiheeksi nousseeseen kehityksistä lähtevään laittomaan pääomapakoon. Se kuitenkin sotkee yhteen yhtiön voitosta maksettavan yhteisöveron lisäksi myös muita veroja ja veroluontoisia maksuja. Verosuunnittelun ja veronkierron kannalta merkittävät ongelmat liittyvät juuri yhteisöveroihin. Tämän vuoksi eri verojen niputtaminen yhteen aiheuttaa enemmän haittaa kuin hyötyjä verotuksen vastuullisuudesta käytävälle keskustelulle.

Finnfundin toiminta evaluoitiin vuonna 2010. Evaluatiossa ei otettu huomioon Finnfundin tekemiä pääomasijoitusrahastosijoituksia. Tarkastuksen ulkopuolelle rajattiin myös yritysten neuvontapalveluja tarjoava Finnpartnership, jota ulkoministeriö niin ikään rahoittaa.⁴¹

Vertailukohtaa löytyy Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin evaluaatiosta, jossa otettiin huomioon myös pääomasijoitusrahastojen toiminta. Evaluatation mukaan yli neljäsosa pääomasijoitusyhtiöiden sijoituksista ei täyttänyt kehitys pankin vaatimuksia.⁴² Myös Euroopan investointipankin evaluaatio kritisoi pääomasijoitusrahastojen käyttöä, sillä niiden kautta tehtyjen investointien arviointi on hyvin vaikeaa.⁴³ Samanlaisiin johtopäätöksiin päädyttiin myös Maailmanpankin IFC:stä tehdyssä riippumattomassa arviossa.⁴⁴

Yritysten osalta pakollisen läpinäkyvyyden ja tilivelvollisuuden ajaminen on edennyt hitaasti ja kaatunut voimakaiden etujärjestöjen vastustukseen.⁴⁵ Tässä onkin suuri ristiriita verrattaessa käytäntöä kehitysyhteistyölle yleensä asetettuihin raportointi- ja avoimuusvelvoitteisiin.

Muita rahoituskanavia

Tekes ja ulkoasiainministeriö käynnistivät vuoden 2015 alussa viisivuotisen BEAM-Business with Impact -ohjelman. Sen tavoitteena on saattaa yhteen suomalaisia start up- ja pk-yrityksiä ja kehitysmaiden toimijoita synnyttämään uutta innovatiivista liiketoimintaa ja kehitysvaikutuksia kohdemaihin. Myös kansalaisjärjestöt voivat olla mukana hankkeissa. BEAM-ohjelmaa on tarkoitus arvioida reaaliaikaisesti. Suomen kehityspoliittikkaa valvova Kehityspoliittinen toimikunta on todennut, että on liian aikaista arvioida BEAM-hankkeen menestystä kehitystavoitteiden toteuttamisessa.⁴⁶

Finnpartnershipin liikekumppanuustukea voi hakea suomalainen yritys tai muu toimija kehitysmaihin suuntautuvaan, pitkäaikaiseen, kaupalliseen yhteistyöhön tähtäävään ja liiketaloudellisesti kannattavaan toimintaan. Tuen tavoitteena on lisätä suomalaisten ja kehitysmaiden yritysten ja muiden liiketoimintaa harjoittavien toimijoiden yhteisiä hankkeita tavalla, joka synnyttää myönteisiä kehitysvaikutuksia. Tuettavilla hankkeilla tulee näin ollen olla myönteisiä kehitysvaikutuksia kohdemaassa.⁴⁷

Crowdrise, Global Giving, Kiva, Donors Choose, Catapult ja Raise 5 ovat esimerkkejä joukkorahoitus alustojen yleisty misestä kehitysyhteistyön rahoituksessa. Suomessa joukkorahoitukseen liittyvä lainsäädäntö on vielä kesken, mutta täälläkin esimerkiksi kehitysyhteistyörahastuksen leikkausten kohteeksi joutunut Finnwatch on aloittanut kampanjan tutkimushankkeidensa rahoittamiseksi mesenaatti.me -alustan avulla.⁴⁸

Kehityksissä joukkorahoitus alustat ovat erityisen suosittuja kotimaastaan lähteneiden joukossa. Niiden kautta

36 Financial Times (2015)

37 <http://www.oecd.org/tax/transparency/the-global-forum-releases-new-compliance-ratings-on-tax-transparency.htm>

38 Hänninen (2015)

39 Finnfund (2014)

40 ibid.

41 Valtiontalouden tarkastusvirasto (2010, 15)

42 EBRD (2006)

43 EIB (2012)

44 CAO (2012)

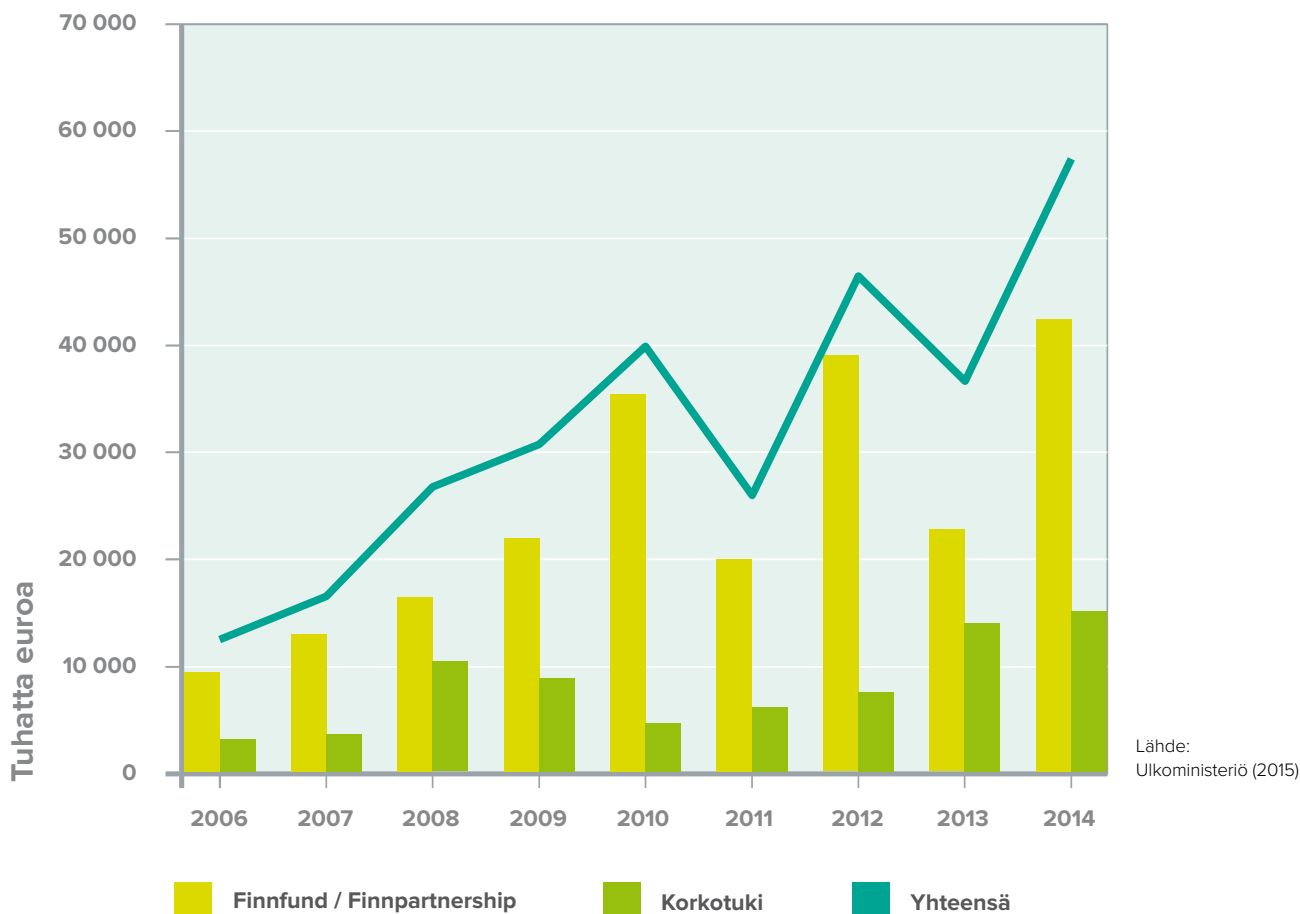
45 Kindornay ja Reilly-King (2013)

46 Kehityspoliittinen toimikunta (2015, 19)

47 http://finnpartnership.fi/www/fi/business_partnership_support/index.php

48 <http://mesenaatti.me/finnwatch/>

Suomen toteutunut tuki yksityiselle sektorille

yksityiset lahjoittajat voivat rahoittaa esimerkiksi kotikylänsä koulun rakennusta tai terveystarkastuksia. Joukkorahoitus onkin usein kampanjamuotoista keskittyen yksittäisiin hankkeisiin, eikä se toimi siten sellaisenaan pitkäaikaisten kehitysohjelmien tukikanavana. Yksityisten ihmisten rahalahetykset kotimaihinsa ovat jo nyt merkittävä tulonlähde esimerkiksi Filippiineillä ja Väli-Amerikan maissa. Yksittäisten alustojen kautta tapahtuvaa rahoitusta kehityshankkeisiin voidaan toki seurata, mutta maailmanlaajuisia tilastoja joukkorahoituksesta kehitysyhteistyössä ei vielä ole saatavilla.

Korkotukiluotto

Korkotukiluotto on lähinnä suomalaisille tuotteille tarkoitettu kaupallinen vientiluotto, jota tuetaan kehitysyhteistyöbudjetista maksettavalla korkotuella. Se edellyttää 30–50 prosentin suomalaista sisältöä ja on siten sidottua apua. Silloin avun saajalta edellytetään esimerkiksi ostojen tekemistä avunantajamaan yrityksiltä. Kehitysyhteistyö voi olla kokonaan, osittain tai epämuodollisesti sidottua.⁴⁹

OECD:n kehitysapukomitea DAC on laskenut, että avun sitominen avunantajamaiden tuotteiden ja palveluiden vientiin voi nostaa kehitysyhteistyöhankkeiden kustannuksia jopa 30 prosenttia.⁵⁰

Suomella on ollut korkotukiluotto-ohjelma 1980-luvulta saakka. Korkotukiluotto on vientiluottolaitos Finnveran hallinnoima vientituki. Korkotukiluotot eroavat muista kehitysluotoista suomalaisuusvaatimuksen lisäksi tyypillisesti siinä, että niillä on tuettu myös hankkeita, jotka eivät muuten olisi olleet kannattavia. Luotoilla saavutetut kehitystulokset ovat olleet kaiken kaikkiaan laihoja. Suomen hallitus totesi jo vuoden 1996 kehitysyhteistyön periaatepäätöksessä, että korkotuki vääristää kansainvälistä kaupallista kilpailua, ja että se ei ole kehitysyhteistyön yleisten periaatteiden mukaisesti hyväksyttävää.

Vuonna 2011 aloittanut Jyrki Kataisen hallitus päätti kehityspoliittisessa ohjelmassaan luopua uusien korkotukiluottojen myöntämisestä. Käytännössä pitkistä sitoumuksista johtuen vielä vuoden 2016 kehitysyhteistyön määrärahoihin sisältyy useamman miljoonan verran korko-

49 Carbone (2014, 103)

50 <http://www.oecd.org/dac/untied-aid/>

tukiluottoja. Vuonna 2015 ulkoministeriö julkaisi Maailmanpankissa työskennelleen Ritva Reinikan raportin suomalaisesta kehitysyhteistyöstä. Korkotukiluottoja tai niitä vastaavaa uutta instrumenttia pidettiin raportissa harkinan arvoisena, jotta suomalaista elinkeinoelämää saataisiin mukaan kehitysyhteistyöhön.⁵¹ Sipilän hallitus päätti syyskuussa 2015 palauttaa korkotukiluotot kehitysrahoituksen keinovalikoimaan.

Suomen korkotukiluottojärjestelmästä on tehty viimeisin arviointi vuonna 2012, ja se vahvisti pääpiirteissään aikaisempien arviointien tulokset. Järjestelmän merkittävä heikkous on asianmukaisen seurannan ja arvioinnin puute. Korkotukihankkeille ei luoda indikaattoreita lähtökohdan ja tulosten määrittämistä varten, ja tiedot tuloksista ovat vähäisiä ja epäsäännöllisiä. Hankkeiden vaikutus, tarkoituksenmukaisuus ja kestävyys sekä suomalainen lisäarvo arvioitiin epätydyttäväksi. Selittäviksi tekijöiksi nimettiin kaupallisten ja kehitystavoitteiden välillä oleva luontainen jännite, arvioinneissa esitettyjen suositusten puutteellinen noudattaminen ja yhä suurempi ristiriita apuun perustuvan

51 Reinikka (2015, 49–50)

lähestymistavan sekä parhaiden kansainvälisten käytäntöjen ja kumppanimaiden odotusten kanssa.⁵²

Vuoden 2012 arvioinnissa käytettiin esimerkkinä Vietnamia, joka on Kiinan ja Sri Lankan lisäksi ainut maa, johon oli myönnetty useampi kuin yksi vientiluotto. Maassa toteutettuja hankkeita hallitsi suomalainen viejä. Terveyssektorin hankkeissa heikot hallinnointijärjestelmät söivät tuloksia, joilla olisi hyvin toteutettuna voitu vähentää köyhyyttä sekä puuttua sosiaalisiin ja ympäristöongelmiin. Myös taloudelliset analyysit olivat usein puutteellisia. Hankkeita toteutettiin hyvin monilla sektoreilla, mikä vaikeutti asiantuntemuksen kehittämistä.⁵³

Eurodadin tutkimuksen mukaan jopa 80 prosenttia kehitysmaiden veloista Euroopan maille johtuu juuri länsimaiden myöntämistä vientiluotoista. Pahimmassa tapauksessa maat siis kartuttavat valtiovelkaansa ostaakseen ennalta määriteltyjä tuotteita ja palveluja avunantajamaista, vaikka tuotteet saattavat olla tarpeettomia.⁵⁴

52 Ulkoministeriö (2012)

53 *ibid.*, 6–7

54 Eurodad (2011)

Korkotukiluotoilla kehitysmaavientiä Vietnamiin

Eva Nilsson

SUOMALAISET KORKOTUKIHANKKEET ovat suuntautuneet erityisesti keskitulon maihin ja kasvaviin talouksiin, etenkin Kiinaan ja Vietnamiin. Vietnamin on toteutettu korkotukiluotolla esimerkiksi Hung Yenin kaupungin vesihuollon kehittämishanke. Vuonna 2009 Vietnamin valtiovarainministeriölle myönnettiin 6,2 miljoonan euron luotto veden puhdistamiseen liittyvien pumppaus- ja puhdistus- asemien sekä vesijohtojen ostamiseksi Bafo Groupilta. Yrityksen päämaja on Suomessa ja tytäryhtiö Vietnaminissa.

Suomen kehitysyhteistyövaroista Vietnamille myönnetty korkotuki on suuruudeltaan 4,51 miljoonaa euroa, ja luoton määrä 1,7 miljoonaa. Sen takaisinmaksuaika on 14,5 vuotta.⁵⁵

55 Ulkoasiainministeriö (2012)

Hankkeen tiellä on ollut esteitä. Esimerkiksi Bafo Groupin toimittamat muoviputket eivät ole sopivin vaihtoehto alueen vesihuollolle, vastaanottajat ovat olleet vastahakoisia hankkimaan toimitettujen laitteiden ylläpitoon tarvittavaa tietotaitoa, ja koko hankkeen toteutus on ollut hidasta. Hankkeen soveltuvuusarviointi tehtiin vuonna 1997, mutta hanke käynnistyi vasta vuonna 2009.

Ulkoministeriön vuonna 2012 julkaisemassa arvioinnissa Vietnaminissa toteutettuja hankkeita syytettiin viejän hallitsevasta otteesta. Suomalaisia yrityksiä kiinnosti laitteiden toimittaminen enemmän kuin kehitystavoitteiden saavuttaminen.⁵⁶

56 *ibid.*

ASIAN DEVELOPMENT BANK / FLICKR

Sidotun avun dilemma

YKSITYISEEN LIIKETOIMINTAAN liittyy väistämättä voittovaatimus, jota valtioiden toiminnassa ei ole.⁵⁷ Avun sitominen korkotukiluottojen tapaan ostoihin avunantajamaasta on taloudellisesti erittäin huono käytäntö. Sidottua apua pidetään yleisesti hyvin tehottomana apumuotona.⁵⁸ Tutkimusten mukaan avun sitominen kasvattaa sen kustannuksia 15–30 prosentilla.⁵⁹

Sidottu apu on jo lähtökohtaisesti ristiriitainen käsite, kun vapaata kauppaa edistetään tukimuodolla, joka estää sen toimintaa.⁶⁰ Sidotun avun käytön onkin arveltu johtuvan osin tukiaisten käytölle asetettujen esteiden lisäänty-

misestä.⁶¹ Kun kauppapolitiikan säännöt estävät monilla aloilla kotimaisten yritysten suosimisen, valjastetaan kehitysrahoitus tukemaan vienninedistämistä.⁶²

Sidottua apua perustellaan usein sillä, että siitä hyötyvät sekä antaja että vastaanottaja. Vastaanottajan hyödyt ovat kyseenalaisia, mutta myös hyödytantajamaalle jäävät usein olemattomiksi. Sidotun avun osuus minkä tahansa maan viennistä jää väistämättä pieneksi. Lisäksi vientituotteet tehdään usein pääomavaltaisilla aloilla, jolloin avun sitominen ei synnytä uusia työpaikkoja.⁶³

57 Romero (2015)

58 Schulpen ja Gibbon (2001, 8)

59 Bhagwati (1967); Jepma (1991); Clay ym. (2009)

60 Schulpen ja Gibbon (2001, 8)

61 Tajoli (2006)

62 Ks. esim. Schwak (2015, 19–20)

63 Clay ym. (2009, 28)

HENNA HAKKARAINEN / KEPA RY

Yksityisen sektorin kehitysvaikutusten arvioinnin ongelmat

TUTKIMUKSET JULKISESTI TUETUSTA yksityisen sektorin rahoituksesta sekä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksista ovat kritisoineet kehitysvaikutusten mittaamisen tapoja. Arvioinnit keskittyvät yleensä yksittäisiin hankkeisiin ja niiden talous- ja työllisyysvaikutuksiin. Alueellisten tai valtakunnallisten vaikutusten mittaaminen jää puolitiehen.⁶⁴

Maaailmanpankin sisäinen arviointilaitos toteaa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien seurannan ja arvioinnin perustuvan lähinnä taloudellisiin tunnuslukuihin. Pankin mukaan hankkeita pitäisi arvioida laajemmin niin, että julkisten palvelujen erityisluonne, köyhyyden vähentämisen tavoitteet ja palvelujen laatu otettaisiin entistä paremmin huomioon. Maaailmanpankki tutki 128 hanketta, joista vain 14 otti huomioon palvelujen saavutettavuuden ja kolmessa huomioitiin vaikutus köyhimpiin.⁶⁵

Monet avunantajamaat eivät yksityisen sektorin strategioissaan juurikaan viittaa kansainvälistä liiketoimin-

taa koskeviin ihmisoikeusnormeihin. Suomi erottuu tässä suhteessa positiivisesti,⁶⁶ mutta oleellinen kysymys on, miten erilaisten ihmisoikeus- ja vastuulinjausten toteuttaminen voidaan käytännössä varmistaa.

Paluu 1980-luvun virheisiin?

Monet nyt käytävät keskustelut käytiin jo 1980-luvulla, usein kalliiden oppirahojen kera. Tuolloin kehitysyhteistyö oli paljolti yksityisen sektorin yhteistyötä. Sitä edelsi valtiovetoisen kehitysyhteistyön aika, jolloin valtiot suunnittelivat teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaansa tyypillisesti pyrkimällä joko korvaamaan tuontituotteita omalla tuotannollaan tai tukemalla vientiteollisuutta muun muassa valtionyhtiöiden pitkäjänteisellä kehittämisellä.⁶⁷

Tuontituotteiden korvaamisen strategiaa⁶⁸ hyödynnettiin laajalti erityisesti Latinalaisessa Amerikassa sekä sosialistisissa maissa. Vientituotteiden tukemisen strategi-

64 Griffiths ym. (2014, 29)

65 IEG (2014)

66 Kindornay ja Reilly-King (2013, 40)

67 Berthoud (2010, 77–78)

68 Engl. Import substitution

aa⁶⁹ käyttivät eri vaiheissa esimerkiksi silloiset kehitysmaat kuten Suomi 1950- ja 60-luvulla, Japani ja Etelä-Korea toisen maailmansodan jälkeen ja Mauritius 1970- ja 80-luvuilla. Molemmat mallit nojasivat vahvaan valtion rooliin talouden ja teollisuuspolitiikan suunnittelussa.

Sittemmin maailmanpolitiikan tuulet muuttuivat. Margaret Thatcher nousi Britannian pääministeriksi vuonna 1979 ja Ronald Reagan Yhdysvaltojen presidentiksi vuonna 1981. Reaganin hallinto mullisti Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston johdon ja kehitysajattelun.

Kansantaloustieteilijä Dani Rodrikin mukaan 'vakauta, yksityistä ja vapauta' muodostui mantraksi kokonaiselle 'teknokraattien' sukupolvelle, joka teroitti hampaitaan kehittyvässä maailmassa ja konsultoisissaan poliitikoissa.⁷⁰ Näitä ydinviestejä alettiin myöhemmin kutsua Washingtonin konsensukseksi.⁷¹

Yksityisen sektorin työtä tehtiin 1980-luvulla muun muassa yksityistämisillä, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla ja korkotukiluotoilla sekä muilla OECD-maiden yrityksille suuntaamilla vientituilla. Käytännössä kehitysvaikutukset jäivät vähäisiksi, kun rakenneuudistukset pohjautuivat enemmän ideologiaan kuin tutkittuun tietoon, eikä vientitukien kehitysvaikutuksia juuri mietitty.

Todennäköisesti kaikista merkittävin sysäys näiden rakennesopeutusohjelmien virheiden tunnistamiseen ja

lainaehtojen hitaan uudistamistyön käynnistymiseen oli YK:n lasten oikeuksien järjestön UNICEFin vuonna 1987 julkaisema raportti *Adjustment With a Human Face*. Raportti kokosi yhteen vakuuttavan kritiikin rakennesopeutusohjelmien kielteisestä vaikutuksesta velkaantuneiden maiden terveys- ja koulutustilanteeseen. Kehityspolitiikan valtavirta kääntyi tämän jälkeen kohti köyhyyden vähentämistä ja yrityksiin purkaa maailmantalouden epätasaroisia valtasuhteita.⁷² Vuonna 2000 valtavirran muutos konkretisoitui YK:n vuosituhattavoitteiden julistuksessa.

1980- ja 2010-lukujen politiikkaa yhdistää ajatus siitä, että vienninedistäminen olisi yleisesti ottaen tehokasta kehitysyhteistyötä. Erojakin toki on. Yksityisten investointien volyymit ovat kasvaneet ja kauppapolitiikan säännöt muuttuneet. Kehitysyhteistyö ja kehitysmaat ovat enenevässä määrin kytkeytyneet kansainvälisiin finanssimarkkinoihin. Lisäksi kehitysrahoituslaitokset ovat saaneet suuren roolin yksityisen rahoituksen kanavoinnissa.

Eroa entiseen tuo myös uudenlainen yhteys valtion, liike-elämän ja kansalaisyhteiskunnan kesken.⁷³ Valtiot ovat 1980-luvulta lähtien ulkoistaneet tai yksityistäneet yhä useampia toimintojaan. Näitä ulkoistuksia toteuttavat yritysten lisäksi myös kansalaisjärjestöt, jotka ovat voimakkaasti lisänneet omaa yritysyhteistyötään.

69 Engl. Export promotion

70 Rodrik (2006)

71 Williamson (1990)

72 Vaes ja Huyse (2015, 20)

73 ibid.

PLAN INTERNATIONAL SUOMI

Poimapper kansalaisjärjestöjen yritys yhteistyön menestystarinana

Nelli Sinisaari

PLAN SUOMEN JA SUOMALAISEN mobiiliteknologia-yritys Pajat Solutionsin yhdessä kehittämä Poimapper on esimerkki onnistuneesta kansalaisjärjestön ja yrityksen välisestä yhteistyöstä.

Pajat Solutionsin yhteistyö Plan Suomen kanssa käynnistyi yrityksen konsultoidessa järjestöä siitä, miten kansalaisjärjestön työssä voisi hyödyntää tietotekniikkaa ja tehostaa toimintaa. Useista Planin toimintamaista oli noussut tarve saada parempia työkaluja datan keräämiseen ja yhteistyöhön. Perinteiset tiedonkeruuvälineet, kuten kynä ja paperi, koettiin hitaiksi ja työläiksi, sillä tiedonkeruun jälkeen kerätty data täytyi siirtää erikseen sähköiseen muotoon.

Poimapper on sovellus, joka mahdollistaa tiedonkeruun kenttätyössä yksinkertaisillakin mobiililaitteilla – riittää, että puhelimesta on GPS-paikannus ja sillä voi ladata sovelluksia. Näin esimerkiksi kriisitilanteissa voidaan kartoittaa tilanne aiempaa nopeammin, kun tiedot avuntarpeesta siirtyvät puhelimesta paikan päältä reaaliaikaisesti tietokantaan. Kerättyä materiaalia voidaan käsitellä joko mobiililaitteilla tai tietokoneella.

Pajat Solutions vastasi tuotteen toteuttamisesta ja teknologiasta, kun taas Plan hoiti yhteistyön viranomaisten kanssa ja kartoitti palvelun potentiaalisten käyttäjien odotuksia. Lisäksi sovellusta suunniteltiin ja kokeiltiin yhteistyössä Nairobun yliopiston ja Aalto-yliopiston kanssa.

Sovellus on otettu käyttöön jo yli kymmenessä Planin toimintamaassa. Hayian-taifuunin jälkeen sovellusta käytettiin avuntarpeen määrittelyyn ja selvittämiseen. Keniassa sovelluksella on kartoitettu esimerkiksi koulujen ja terveyskeskusten sijaintia, kuntoa ja hoitohenkilökunnan määrää.

Planin lisäksi useat muut tahot ovat ottaneet Poimapperin käyttöönsä. Esimerkiksi brittiläinen hyväntekeväisyysjärjestö Tearfund käyttää Poimapperia HIV-potilaiden terveydentilan monitorointiin Afrikassa, ja intialainen bioteknologia-alan yritys Biocon käyttää sovellusta apuna suusyövän seulonnoissa Intiassa.⁷⁴

Pajat Solutions voitti Ratkaisun Paikka 2013 -yritys vastuutapahtumassa European Corporate Social Responsibility Award 2013 -palkinnon pk-yritysten sarjassa yhteistyöstään Plan Suomen kanssa. Valintaperusteissa kiiteltiin hankkeen maailmanlaajuisestikin merkittävää roolia yhteiskunnallisen ongelman ratkaisemisessa: kuinka välittää ja analysoida helposti, edullisesti ja reaaliajassa tietoa esimerkiksi kriisi-alueiden veden- ja ruuanjakelusta tai sairauksien leviämisestä ja hoidosta kehitysmaissa.⁷⁵

⁷⁴ <http://www.poimapper.com/customers/>, <http://www.biocon.com>, <http://www.tearfund.org>

⁷⁵ http://www.finnpartnership.fi/www/fi/finnpartnership/success_stories/index.php?we_objectID=2651

WORLD BANK PHOTO COLLECTION

Keinoja vastuulliseen yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhön

SUOMALAINEN KEHITYSPOLITIIKKA on viime vuosikymmeninä ollut kansainvälisesti arvostettua. Suomi on toteuttanut kehitysyhteistyötään pitkäaikaisina kumppanuuksina kehitysmaiden kanssa. Tämä toimintatapa on luonut yhteistyösuhteita, jotka ovat auttaneet myös suomalaisia kauppavaltuuskuntia ja vienninedistämispyrkimyksiä.

Näyttää siltä, että pitkäjänteisestä kehitys- ja elinkeinopolitiikasta ollaan siirtymässä lyhytjänteiseen vienninedistämispolitiikkaan. Tämä suuntaus tuskin on pidemmän päälle sen enempää kehitys- kuin elinkeinopolitiikan etu.

Yksityisen sektorin kehittäminen on tärkeää, mutta siihen liittyy myös paljon riskejä. 1980-luvun virheet osoittivat, että valtioiden kehitystä tulee ajatella enemmän kokonaisuutena kuin yhden yksittäisen sektorin näkökulmasta. Vain näin voidaan saada kokonaiskuva siitä, mitkä ovat kunkin maan suurimmat kehityshaasteet.⁷⁶

Esimerkiksi Saharan eteläpuolisen Afrikan valtiot ovat tyypillisesti hyvin pienyritysvaltaisia. Yrittämisestä ei siellä ole pulaa⁷⁷, mutta suuri osa rahoituksesta suuntautuu suurille kansainvälisille yrityksille. Sopimuksia tehdään nykyisin lähtökohtaisesti entistä enemmän yritysten ehdoilla, mikä hankaloittaa kehitysmaiden aktiivisen teollisuuspolitiikan harjoittamista.

Kehitysmaiden omat kehitysstrategiat keskiöön

Tehokkaan yksityisen sektorin kehityksen tulisi keskittyä yrityselämän toimintaedellytysten järjestämiseen kehitysmaiden omien kehitysohjelmien mukaisesti.⁷⁸ Muussa tapauksessa päädytään helposti tekemään yksittäisiä hankkeita, jotka eivät kytkeydy yleisiin kehitystavoitteisiin. Pahimmillaan pirstaleiset hankkeet voivat hankaloittaa näiden tavoitteiden saavuttamista.

76 Donor Committee for Enterprise Development (2010)

77 Schulpen ja Gibbon (2001, 4)

78 Estrup (2009, 8)

Kehitystavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan kattavia mittareita, jotka hankkeiden taloudellisen menestyksen lisäksi huomioivat myös sosiaaliset ja ympäristövaikutukset. Tällaisen kattavan arvioinnin tueksi on ehdotettu esimerkiksi avoimia neuvotteluja niistä kriteereistä, joita käytetään julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksissa. YK olisi luonteva taho kyseisille neuvotteluille.⁷⁹ Kumppanuuksiin on suhtauduttava varauksella niin kauan kuin selkeät kriteerit puuttuvat.

On tärkeää varmistaa, että kehitysmaihin tehdyissä investoinneissa, kuten Finnfundin rahoittamissa hankkeissa, noudatetaan keskeisiä yritys vastuuperiaatteita ja käytänteitä. Näitä ovat esimerkiksi YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat niin kutsutut Ruggien periaatteet. Näin ei nykyään läheskään aina tapahdu. Esimerkiksi Finnwatchin raportit ovat osoittaneet, että suomalaisyrityksillä on tässä suhteessa ongelmia siinä missä muidenkin maiden yrityksillä. Valtionyhtiöiden raportointivelvoite on hyvä avaus Suomelta, mutta yritys vastuusta tarvitaan vielä lisäohjeistusta.

Kehitysvaikutusten varmistamiseen kuuluvat myös perusteelliset ennakkosuunnitelmat ja tulosten arviointi. Selvitykset ovat osoittaneet, että vientiluotoissa näitä ei useinkaan ole tehty. On erityisen tärkeää varmistaa, että uusissa tukimuodoissa ei tehdä samaa virhettä.

Kansalaisjärjestöillä on paljon osaamista kehitysvaikutuksiltaan tehokkaiden hankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Hyvä tapa tukea kehitysmaiden yksityistä sektoria onkin kanavoida rahoitusta näihin hankkeisiin ja hyödyntää järjestöjen osaamista myös muussa yksityisen sektorin työssä. Järjestöjen haasteena näissä kumppanuuksissa on varmistaa, ettei yhteistyö vaaranna niiden roolia valtion ja yksityisen sektorin vahtikoirana. On hienoa, jos järjestöt voivat auttaa yrityksiä soveltamaan esimerkiksi

yritysvastuuohjeistoja, mutta järjestöjen pitää pystyä myös sanomaan ääneen, jos yritykset luistavat näiden ohjeistojen käytöstä.

Läpinäkyvyys ja avoimuus ohjenuoraksi

Yksityisen sektorin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä on kehitettävä. Kaikkien kehitysyhteistyörahoitusta käyttävien toimijoiden, suuryrityksistä pieniin kansalaisjärjestöihin, on pystyttävä raportoimaan läpinäkyvästi ja ymmärrettävästi varojen käytöstä ja saavuttamistaan kehitystuloksista. Tämä on tärkeää, jos halutaan välttyä samalta kritiikiltä, jota on kohdistettu 1980-luvulta lähtien valtioiden väliseen kehitysyhteistyöhön. Tällä hetkellä tiedonsaanti yritysten rahoituksesta ja konkreettisista kehitysvaikutuksista kumppanimaissa ontuu monella tasolla.

Yritysrahoitusta kanavoidaan pääomasijoitusrahastojen kautta. Näiden toiminnasta on saatavilla vain hyvin vähän tietoa. Jos rahastoja halutaan käyttää, tulee pitää huoli siitä, että tiedonsaanti parantuu merkittävästi nykyisestä. Tämä on Suomen kannalta erityisen keskeinen ongelma, koska iso osa Finnfundin sijoituksista Afrikkaan on tehty pääomasijoitusrahastojen kautta. On vaikeaa hyväksyä, että kehitysyhteistyövaroja ohjataan veroparatiiseihin köyhyyden vähentämisen nimissä.

Kehitysmaiden kapasiteettia neuvotella sopimuksia yritysten kanssa on tuettava. Tämä auttaa paitsi avoimuuden vaatimisessa, myös monissa muissa ongelmissa, kuten korkeiden transaktio- ja uudelleen neuvottelukustannusten hillitsemisessä.

Avoimuus on tärkeää myös demokratialle. Kansalaisilla on oikeus tietää millaisia investointisopimuksia päättäjät yksityisen sektorin kanssa tekevät ja vaatia niihin tarvittaessa muutoksia.

79 Romero (2015, 9)

Termistö haltuun

Aid for Trade (AFT). Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö. Usein epämääräisesti käytetty termi, jonka alle luetaan kehitysyhteistyöhankkeita, joilla tuetaan kehitysmaiden osallistumista kansainväliseen talouteen.

Avointen hankintojen periaatteet (Open Contracting Principles). Nämä kansainväliset periaatteet pohjautuvat laajaan julkisuusperiaatteeseen ja sisältävät yksityiskohtaisen listan tiedoista, jotka on pidettävä julkisina, kun tehdään hankintoja julkisilla varoilla. Liikesalaisuuksien määrä tulee pitää mahdollisimman pienenä, jos yritykset haluavat osallistua julkisiin hankintoihin.

Kehitysrahoituslaitos, kehityspankki. Tällä tarkoitetaan yleensä julkisesti omistettuja rahoitusyhtiöitä, joiden tarkoituksena on kanavoida rahoitusta kehitysmaihin. Kansallisia kehitysrahoituslaitoksia ovat esimerkiksi Suomen Finnfund ja Ruotsin Swedfund. EU:n kehityspankit European Investment Bank (EIB) ja European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) rahoittavat hankkeita myös joissain kehitysmaissa. Kansainvälisesti tunnetuin kehityspankki on Maailmanpankki-konserniin kuuluva Kansainvälinen rahoitusyhtiö International Finance Corporation (IFC).

Korkotukiluotto. Vientiluottojärjestely, jossa julkinen sektori tukee vientiä maksamalla kokonaan tai osin luoton koron

yrityksen puolesta. Korkotukiluotot on todettu monissa selvityksissä tehottomiksi ja ne lakkautettiin Suomessa Kataisen hallituksen aikana.

Public-Private-Partnership (PPP). Julkinen hanke, julkinen palvelu tai yksityinen yritys, jossa on mukana julkisen sektorin ja yksityisen sektorin toimijoita.

Pääomasijoitus. Yksityisen sektorin tukea kanavoidaan muun muassa pääomasijoituksina aloitteleviin yrityksiin, jolloin julkisen sektorin sijoittajasta tulee osaomistaja yrityksessä. Tavoitteena on yleensä myydä omistus myöhemmin.

Pääomasijoitusrahasto. Usein salaisuusvaltioihin (veroparatiisit) rekisteröity rahasto, joka kokoaa useiden sijoittajien rahoja ja sijoittaa niitä eteenpäin. Esimerkiksi Finnfundin varoista merkittävä osa on sijoitettu pääomasijoitusrahastoihin, jotka kokoavat yksityistä ja julkista rahaa. Yksityiskohtainen tiedonsaanti näistä rahastoista on usein käytännössä mahdotonta.

Vientiluotto. Yritysten vientitarkoituksiin myönnettävä luotto, joita Suomessa myöntää valtion omistaman Finnveran alainen Suomen Vientiluotto Oy.

Lähteet

- Becerra Pozos, Laura ja Oscar Pineda Tellez, 2012. *Development Assistance and the Private Sector in Mexico* julkaisussa *Reality of Aid*, 2012. Aid and the Private Sector: Catalysing Poverty Reduction and Development? Manila: Reality of Aid -verkosto.
- Berthoud, Gérard, 2010. Market. Kirjassa W. Sachs (Ed.), *The Development Dictionary* (pp. 74–94). London, New York: Zed Books.
- Bhagwati, Jagdish, 1967. *The tying of aid*. UNCTAD, TD/7/supp. 4, United Nations, 1–57. New York: UNCTAD.
- Blanc-Brude, Frédéric, Hugh Goldsmith ja Timo Väilä, 2006. *Ex ante construction costs in the European Road sector: A comparison of public-private partnerships and traditional public procurement*. *Economic and Financial Report 2006/01*. Bryssel: Euroopan investointipankki.
- Boyce, J.K. ja L. Ndikumana 2012. *Capital Flight from Sub-Saharan African Countries: Updated Estimates, 1970–2010*. *PERI Research Report, October 2012*. Amherst: Political Economy Research Institute.
- CAO, 2012. *CAO Audit of a Sample of IFC Investments in Third-Party Financial Intermediaries*. Office of the Compliance Advisor-Ombudsman, Washington D.C.: Maa- ja investointipankki-ryhmä.
- Carbone, Maurizio, 2014. *Much ado about nothing? The European Union and the global politics of untangling aid*. *Contemporary Politics* 20:1, 103–117.
- CIDA, 2003. *Policy on Private Sector Development*. Quebec: Canadian International Development Agency CIDA.
- Clay, Edward J., Matthew Geddes ja Luisa Natali, 2009. *Untying Aid: Is it working? An Evaluation of the Implementation of the Paris Declaration and of the 2001 DAC Recommendation of Untying ODA to the LDCs*. Joulukuun 2009. Kööpenhamina: Danish Institute for International Studies, DIIS.
- Donor Committee for Enterprise Development, 2010. *Bilateral Donors' Statement in Support of Private Sector Partnerships for Development*. Saatavilla osoitteesta <http://www.enterprise-development.org/download.aspx?id=1645>
- EBRD, 2006. *Special study: Achieving the Bank's environmental mandate through financial intermediaries*. Evaluation department, Euroopan jälleentarkastus- ja kehityspankki EBRD.
- EIB, 2012. *Operations Evaluation. Ex post evaluation of the use of Framework Loans to finance EIB investments in the EU, 2000–2011*. Luxemburg: Euroopan investointipankki EIB.
- Estrup, Jørgen, 2009. *Aid, Paris and the Private Sector: How to Square the Circle*. *DIIS Working Paper 2009: 17*. Kööpenhamina: Danish Institute for International Studies, DIIS.
- Eurodad, 2011. *Exporting goods or exporting debts? Export Credit Agencies and the roots of developing country debt*. Brussels: European network on debt and development. <http://eurodad.org/files/pdf/520a316d192b4.pdf>.
- Euroopan komissio, 2013. *Evaluation of the European Union's Support to Private Sector Development in Third Countries*. Bryssel: Euroopan komissio.
- Financial Times, 2013. *Global report piles pressure on tax haven Luxembourg*.
- Finnfundin 1994 arvio: https://web.archive.org/web/20051030005235/http://global.finland.fi/julkaisut/evaluoinnit/eval_94/r92_3.html#Evaluation
- Finnfund, 2014. *Vuosikertomus*. Helsinki: Finnfund.
- Gassner, Katharina, Alexander Popov ja Nataliya Pushak, 2009. *Does private sector participation improve performance in electricity and water distribution?* Washington D.C.: Maa- ja investointipankki.
- Griffiths, Jesse, 2012. 'Leveraging' private sector finance: How does it work and what are the risks? Bretton Woods Project.
- Griffiths, Jesse, Matthew Martin, Javier Pereira ja Tim Strawson, 2014. *Financing for development post 2015: improving the contribution of private finance*. European Union Policy Department DG External Policies.
- Guasch, José Luis, Daniel Benitez, Irene Portables, Irene ja Lincoln Flor, 2014. *The renegotiation of PPP contracts: An overview of its recent evolution in Latin America*. International Transport Forum Discussion Paper, No. 2014–18. Washington D.C.: Maa- ja investointipankki. <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/109159/1/818313609.pdf>
- Gueyranne, 2014. *Managing Fiscal Risks from Public-Private Partnership*. Washington D.C.: Kansainvälinen valuuttarahasto IMF.
- Hall, David, 2015. *Why public-private partnerships don't work. The many advantages of the public alternative*. Greenwich: Public Services International Research Unit. <http://eurodad.org/4735/>
- Human Development Report 2013: *The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World*. <http://hdr.undp.org/en/2013-report>
- Hänninen, Jyri, 2015. *Suomen kehitysrahoitusta järjestetään veroparatiisien kautta*. Helsingin Sanomat 11.7.2015.
- IEG, 2014. *World Bank Group Support to Public-Private Partnerships: Lessons from Experience in Client Countries, FY02–12*. Washington D.C.: Independent Evaluation Group.
- IMF, 2014. *IMF World Economic Outlook: Legacies, clouds, uncertainties*. Washington D.C.: Kansainvälinen valuuttarahasto IMF.
- Jepma, C.J., 1991. *The tying of aid*. Paris: OECD.
- Kehityspoliittinen toimikunta, 2015. *Kehityspoliittika käännekohdassa: Suomen kehityspoliittinen tila*. Helsinki: Kehityspoliittinen toimikunta.
- Kepa, 2012. *Yritysvastuuta vai vastuuttomia yrityksiä?* Helsinki: Kepa.
- Kindornay, Shannon, 2012. *Investing in the 'business' of development – Donor approaches to engaging the private sector* julkaisussa *Reality of Aid*, 2012. Aid and the Private Sector: Catalysing Poverty Reduction and Development? Manila: Reality of Aid -verkosto.
- Kindornay, Shannon ja Fraser Reilly-King, 2013. *Investing in the business of development. Bilateral donor approaches to engaging the private sector*. Ottawa: The North-South Institute; Canadian Council for International Cooperation.
- Koponen, Juhani, 2005. *Oma suu ja pussin suu: Suomen kehitysyhteistyön suppea historia*. Luonnos. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kwakkenbos, Jeroen ja María José Romero, 2013. *Engaging the private sector for development: The role of Development Finance Institutions*. Julkaisussa *Private Sector Development – Ein neuer Businessplan für Entwicklung?*, Wien: Österreichische Entwicklungspolitik.
- Maa- ja investointipankki, 2002. *Private Sector Development Strategy*. Washington D.C.: Maa- ja investointipankki.
- OECD DAC Stats, 2015. Julkaisussa *Workshop in preparation for the Third International Conference on Financing for Development: the role of catalytic aid in financing sustainable development*. http://www.un.org/en/ecosoc/newfunc/pdf15/dfrok_concept_note_financing.pdf
- Reality of Aid, 2012. *Aid and the Private Sector: Catalysing Poverty Reduction and Development?* Manila: Reality of Aid -verkosto.
- Reinikka, Ritva, 2015. *Results on the Ground? – An Independent Review of Finnish Aid*. Helsinki: Ulkoministeriö.
- Rodrik, Dani, 2006. *Goodbye Washington Consensus, hello Washington confusion?* Paper prepared for the Journal of Economic Literature.
- Romero, María José, 2015. *What lies beneath? A critical assessment of PPPs and their impact on sustainable development*. Bryssel: Eurodad.
- Schulpen, Lau ja Gibbon, Peter, 2001. *Private Sector Development: Policies, Practices, and Problems*. *World Development*, 30:1, 1–15.
- Schwak, Juliette, 2015. *South Korean nation branding and the building of competitiveness society: Which pressures, which responses?* Työpöytäseminaarissa *Should Nation States Compete?*, Lontoo, 25. kesäkuuta 2015.
- Shaoul, Jean, 2009. *Using the Private Sector to Finance Capital Expenditure: the Financial Realities*. Teoksessa Akintola Akintoye ja Matthias Beck (toim.), *Policy, Finance & Management for public-private partnerships*, 27–46. Oxford: Blackwells.
- Solidaarisuus, 2015. *Solidaarisuus paransi perheväijelijöiden toimeentuloa Nicaraguassa*. Tiedote, 3.9.2015.
- Tajoli, Lucia, 2006. *The impact of tied aid on trade flows between donor and recipient countries*. *The Journal of International Trade & Economic Development*, *An International and Comparative Review*, 8:4, 373–388.
- Ulkoministeriö, 2012. *Evaluation: Finnish Concessional Aid Instrument*. Helsinki: Ulkoministeriö.
- Ulkoministeriö, 2015. Sähköposti Miikka Paajavuorelta 15.10.2015.
- Vaes, Sarah ja Huib Huyse, 2015. *Private sector in development cooperation. Mapping international debates, donor policies, and Flemish development cooperation*. Paper nr. 21, Maaliskuu 2015. Research commissioned in the context of the Policy Research Centre on Foreign Affairs, International Entrepreneurship and Development Cooperation for the Flemish Government. Leuven: KE Leuven.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2010. *Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toiminta. Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuskertomukset 209/2010*. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto.
- Williamson, John, 1990. *What Washington means by policy reform*. Teoksessa Williamson (ed.) *Latin American Adjustment: How Much Has Happened?* Washington D.C.: Institute for International Economics.

OIKEUDENMUKAISEN
MAAILMAN PUOLESTA

Elimäenkatu 25–27 (5. krs)
00510 Helsinki, Finland
info@kepa.fi
www.kepa.fi